

Research

НОВИ СВЕДЕНИЯ ЗА ПРЕСТОЯ НА ПОЛКОВНИК КАВАРНАЛИЕВ В БЕЛОГРАДЧИК И ТРАГИЧНАТА СЪДБА НА ДВЕ ПРИЯТЕЛСКИ СЕМЕЙСТВА

В. ТОШЕВ

Abstract. In 1907 Konstantin Kavarnaliev was a commander of the 15th Infantry Regiment in Belogradchik. He initiated the building of the summer training camp of the regiment. His activity in this time is described in details. Two families were in friendship – those of Kavarnaliev and Jonkov. Kavarnaliev was killed in the battlefield in 1913. Jonkov was killed in the terrorist attack in Sofia in 1925.

Keywords: Kosta Kavarnaliev, Ivan Jonkov, 15th Infantry Regiment, Belogradchik

Увод

В „Белоградчик (минало и настояще)“ (1938 г.) Киро Панов (2010) пише:

[М]естността „Прокина“, дето беше лагера на бившия 15-и пехотен Ломски полк, се преименува в „Каварналиева котловина“

на името на бившия през 1907 г. командир на полка подполковник Каварналиев. Той като командир на полка остави неизлечими спомени в сърцата на гражданите, офицерското тяло и войниците със своя благ характер и добра душа. Полковник Каварналиев като командир на 2-а бригада от Балканската дивизия загина геройски в неравен бой с нашите коварни съюзници – гърците.

Константин Каварналиев (1866-1913)

В тази статия се дават подробни сведения за дейността на подполковник Константин (Коста) Каварналиев като командир на 15-и пехотен Ломски полк и построяването на упоменатия по-горе летен тренировачен лагер на полка. Това проучване бе направено още през 1973 г., но остана непубликувано. Допълнително се проследява съдбата на две приятелски семейства – тези на генерал (произведен посмъртно) Каварналиев и на полковник Иван Йончев – първият загинал в бой през 1913 г., вторият – убит в атентата в „Св. Неделя“ в София през 1925 г.

Построяването на летния лагер на полка през 1907 г.

Подполковник Каварналиев пристигнал в Белоградчик на мястото на полковник Абрашев, който бил уволнен в запаса. Веднага Каварналиев огледал околностите на Белоградчик и избрал подходящо място за летен лагер. Старият лагер на полка бил при с. Рупци, но еднообразието на терена не го правили подходящ за тактически и строеви занимания. Белоградчик предлагал отлични възможности с местоположението си и разнообразния терен. Мястото, което било избрано, отговаряло на всички условия – широка поляна в сред широколистни гори, в съседство с отлична вода (чешмата в м. „Долня“ и известната чешма „Субашин“, удобна връзка с града (шосе с каменнотрошена настилка) и множество долове, оврази, хълмове, скали, река и т.н. Това място било подарено на полка от общината и още през пролетта на 1907 г. започнало строителството на новия летен лагер с материала от разрушения лагер в с. Рупци. На 25 юни с.г. полкът излязъл на летни занятия в новия лагер и престоял там чак до 20 септември. Минали три месеца в интересни и напрегнати занимания с войници, подофицери и офицери под непосредственото ръководство на полковия командир подполковник Каварналиев. Занятията се водили, както със старите войници, така и с младите войници, като последните били призовани на служба през месец май и уволнени през месец октомври.¹⁾ (тук и по-долу по спомени на Матей Игнатов, б.ж. на гр. Белоградчик, участник в описаните занятия). Младите войници имали около 40 дни единично обучение в казармите на полка.

Основният момент в обучението на войниците и подофицерите при лагерни условия бил действията на взвода като съставна част на ротата (През 1905 г. с новия строеви правилник за пръв път ротата била разделена на взводове). Били упражнени действията на пехотния полк в настъпателния и отбранителния бой, в поход и разузнаване.

Подполковник Каварналиев отделил голямо внимание на предварителната подготовка на назначените взводни и ротни командири и изисквал план-конспект за всяко занятие. Били проведени нощни учения, упражнения за настъпателни и отбранителни действия в гора (до днес в горите наоколо има полузасипани окопи и траншеи от онова време) и упражнения по форсиране и преминаване от пехотните части на река, за която цел е използваната намиращата се в близост на гр. Белоградчик река Лом. По дружинно били проведени двустранни бойни упражнения, които Каварналиев смятал за особено полезни. След тях всички офицери свободно можели да си кажат мнението. През м. септември след провеждане на дружинни бойни стрелби полкът напуснал летния лагер. Командирът на полка подполковник Каварналиев провел подробен разбор на целия летен период с всички офицери и били извлечени необходимите поуки.

Новият летен лагер на полка: подполковник Каварналиев вляво²⁾

От м. ноември нататък започнало решаване на тактически задачи с офицерите. Задачите се решавали в съответствие с изискванията на методиката, описана в току що излезлите „Упътвания за ръководителите на тактическите занятия с офицерите“. Този труд на Каварналиев е плод на дългогодишния му опит на щабен и строеви офицер (Каварналиев, 1907).

На 15 декември 1907 г. подполковник Каварналиев бил назначен за началник-щаб на 5-а пехотна Дунавска дивизия и на 10 януари 1908 г. той напуснал Белоградчик. За отлична служба и постигнати блестящи успехи в подготовката на всички чинове от полка подполковник Каварналиев бил награден от командира на 1-ва бригата от 6-а пехотна Бдинска дивизия (заповед № 5 от 15 януари 1908 г.).

Отново в Белоградчик

Щабът на 5-а пехотна Дунавска дивизия в Белоградчик

Отивайки в Русе, Каварналиев не е прекъснал връзките си с Белоградчик и горната архивна снимка потвърждава това. На снимката е щаба на 5-а пехотна Дунавска дивизия (командир генерал-майор Павел Христов, началник-щаб от Генералния щаб полковник Коста Каварналиев (вдясно), военен инженер капитан Иван Йонков, дивизионен лекар санитарен подполковник Атанас Петров, дивизионен интендант подполковник Нягул Мръчков). Снимката е пред ресторант „Грозд“ и всеки белоградчичанин ще познае това място – сградата още съществува.

Кратки биографични бележки за Коста Каварналиев

Константин Каварналиев (1866-1913) е от гр. Шумен. Завършил е Военното училище в София и е участник в три войни – Сръбско-

българската, Балканската и Междусъюзническата война. След Белградчик Каварналиев е заминал за Русе. През 1916 г. на лобното място, където той е загинал със смъртта на героите, части на 9-а Плевенска дивизия издигат монументален паметник (снимката по-горе е от сп. „Отечество“), който в взривен и осквернен през 1966 г. В боя полк. Каварналиев е разполагал с оределите 32-и и 42-и пехотни полкове. При поредната атака на гърците сам полк. Каварналиев е оглавил с пушка в ръка контраатаката на българите, при което бил ранен в крака. Раната се оказала фатална, кръвотечението от нея не могло да бъде спряно, и след няколко часа той починал.

Дружбата на Каварналиев и Йонков

В Русе семействата на Каварналиев и Йонков са били много близки. Полковник (по-късно) Иван Йонков е завършил техническото си образование във Военотехническата академия във Виена. Съпруга на полк. Каварналиев е Елена - дъщеря на виден русенски гражданин и поборник – Стоил Попов. Елена и Иван са се познавали от деца. Именно Елена въвежда виенчанката Ема (съпругата на Йонков) в русенското общество.³⁾

Приятелството на двете семейства продължава и след смъртта на Каварналиев, вече в София. Полк. Йонков построява къща на бул. „Драган Цанков“, на две преки (ул. „Елин Пелин“, 19) е къщата на вдовицата на генерал Каварналиев (произведен е посмъртно). Дъщерята на полк. Йонков и децата на Каварналиев, Костадинка и Веселина (по-късно лекар), са неразделни. Но идва 16 април 1925 г с взривяването на Катедралния храм „Св. Неделя“. На опелото на генерал Лазаров полковник Иван Йонков е отишъл заедно със съпругата си Ема и с вдовицата на Каварналиев – Елена. Жените Ема и Елена са ранени (Елена – тежко), но полковник Йонков е убит.³⁾

БЕЛЕЖКИ

1. Тук и по-долу по спомени на Матей Игнатов (1885-1957), б.ж. на гр. Белоградчик, участник в описаните занятия.
2. Снимката принадлежи на капелмайстор Димитров и е представена от неговия вкук полк. Георги Димитров.
3. Bulgarian Connection, 2015.

ЛИТЕРАТУРА

- Каварналиев, К. (1907). *Упътвания за ръководителите на тактическите занятия с офицерите*. София: Военен журнал.
- Панов, К. (2010). Белоградчик (минало и настояще). *Венец, 1*, 171-197.

© 2014 Venets: Author

